

2026-04-16
S2024/01057**Socialdepartementet**E-hälsomyndigheten
Box 913
391 29 KalmarLäkemedelsverket
Box 26
751 03 UppsalaTandvårds- och
läkemedelsförmånsverket
Box 225 20
104 22 Stockholm

Uppdrag att säkerställa reservlösningar för förskrivning och expediering av läkemedel

Regeringens beslut

Regeringen ger E-hälsomyndigheten, Läkemedelsverket och Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV) i uppdrag att utreda och lämna förslag för att under fredstida kris, höjd beredskap och ytterst krig möjliggöra förskrivning och utlämning från apotek när tillgång till E-hälsomyndighetens register, system och tjänster saknas. I uppdraget ingår att utreda och lämna förslag som, i av myndigheterna utpekade situationer, kan möjliggöra expedition av recept utan fungerande tillgång till E-hälsomyndighetens register, system och tjänster. Inom ramen för uppdraget ska myndigheterna särskilt utreda och lämna förslag på:

- hur kostnader för läkemedel och förbrukningsartiklar inom förmånen ska hanteras, inklusive vilken påverkan det får på patientens utgifter och betalningsförmedlingen från regionerna till öppenvårdsapoteken och hur det ska kunna fullföljas vid driftsstörningar,
- hur öppenvårdsapoteken ska hantera periodensvara-systemet i dessa situationer, t.ex. om och när öppenvårdsapotek ska kunna frångå periodens vara-systemet vid både inköp och följande försäljning till privatperson,
- hur öppenvårdsapoteken ska kunna ta del av uppgifter om befintliga elektroniska recept och information från högkostnadsdatabasen,

- hur registrering av uppgifter kopplat till expedition av läkemedel och förbrukningsartiklar kan ske när kommunikationen mellan apotek och E-hälsomyndigheten är ofullständig, och

- hur E-hälsomyndigheten vid driftstörningar ska kunna fullgöra sitt uppdrag att tillhandahålla uppgifter till läkemedelsregistret och läkemedelsstatistik.

TLV ska även göra en översiktlig analys över vilka kostnader sådana avbrott och lösningar skulle kunna innebära för öppenvårdsapotek, staten, regioner respektive patienter.

Uppdraget till myndigheterna omfattar inte förskrivning och expediering av dosdispenserade läkemedel.

Myndigheterna ska vid behov lämna nödvändiga författningsförslag.

Myndigheterna ska utföra uppdraget i nära samverkan med arbetet med uppdrag att utreda pappersrecept i alternativt elektroniskt format på Läkemedelsverket och Myndigheten för digital förvaltning.

Myndigheterna ska utföra uppdraget i nära dialog med öppenvårdsapoteken och regionerna. Myndigheterna ska när uppdraget utförs också inhämta synpunkter och erfarenheter från andra relevanta aktörer såsom Socialstyrelsen, Myndigheten för digital förvaltning och Utredningen om säkrare tillgång till läkemedel (S 2025:07).

Myndigheterna ska löpande informera Regeringskansliet (Socialdepartementet) om hur arbetet med uppdraget fortskrider.

Myndigheterna ska senast den 1 oktober 2026 och den 10 februari 2027 lämna en muntlig delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet). E-hälsomyndigheten ska senast den 30 november 2027 lämna en slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet).

För uppdraget får E-hälsomyndigheten under 2026 använda högst 5 000 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2026 uppförda anslaget 1:14 Civilt försvar inom hälso- och sjukvård, anslagsposten 1 Del till Kammarkollegiet.

Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 1 december 2026.

För uppdraget får Läkemedelsverket under 2026 använda högst 1 500 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2026 uppförda anslaget 1:14 Civilt försvar inom hälso- och sjukvård, anslagsposten 1 Del till Kammarkollegiet. Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 1 december 2026.

För uppdraget får TLV under 2026 använda högst 2 500 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2026 uppförda anslaget 1:14 Civilt försvar inom hälso- och sjukvård, anslagsposten 1 Del till Kammarkollegiet. Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 1 december 2026.

Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas senast den 31 mars 2027 till Kammarkollegiet. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av använda medel lämnas till Kammarkollegiet.

Redovisning, rekvisition och återbetalning ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Ärende

Regeringen gav i juni 2022 Läkemedelsverket och Socialstyrelsen ett uppdrag att påbörja ett långsiktigt arbete med att skyndsamt stärka öppenvårdsapotekens beredskap gällande utlämning av läkemedel från apotek (S2022/03175). I uppdraget ingick att analysera behovet av att genomföra övningar där både apoteken och sjukvården deltar, eller om verksamheterna har förmåga att säkerställa alternativ drift på annat sätt.

Läkemedelsverket slutrapporterade uppdraget i december 2023. I slutrapporten konstaterar Läkemedelsverket att det finns behov av att fortsätta arbetet med att stärka robustheten i det digitala flödet med avseende på förskrivning och expediering då manuella alternativ snabbt blir kapacitetsreducerande och mycket resurskrävande för både förskrivare och öppenvårdsapotek. Läkemedelsverket bedömer att det vore rimligt och ändamålsenligt att E-hälsomyndigheten får i uppdrag att utreda dessa frågor

vidare i samverkan med lämpliga parter. Läkemedelsverket gör också bedömningen att det finns skäl att i särskild ordning utreda behov av lagstiftning som medger undantag i olika utsträckning, så kallad författningsberedskap.

Regeringen gav den 23 maj 2024 E-hälsomyndigheten i uppdrag att analysera och lämna kostnadseffektiva förslag på hur robustheten i det digitala flödet kan stärkas i fråga om förskrivning och expediering av läkemedel. E-hälsomyndigheten slutrapporterade uppdraget den 2 december 2025. I slutrapporten konstaterar myndigheten bl.a. att den har utrett olika möjligheter att ta fram ett reservsystem för expediering men inte lyckats identifiera någon lösning som är genomförbar i dagsläget. E-hälsomyndigheten instämmer i de slutsatser som dras av Läkemedelsverket i uppdraget ovan, att regelverket för expediering kan behöva ses över och anpassas för att kunna hantera situationer när kritiska resurser inte är tillgängliga och att behovet av att införa lagstiftning som medger undantag bör utredas. Först när regelverket finns på plats bedömer E-hälsomyndigheten att det är möjligt att utreda hur ett enklare system för expediering av recept på apotek skulle kunna utformas.

Inom ramen för Socialstyrelsens uppdrag att etablera en nationell samverkansstruktur för hälso- och sjukvårdens försörjningsberedskap (S2024/01055) har medverkande aktörer föreslagit att möjligheten att hantera manuell förskrivning och utlämning av läkemedel från apotek utan nätverksstöd bör utredas vidare.

På regeringens vägnar

Elisabet Lann

Caroline Nilsson

Kopia till

Kammarkollegiet

Myndigheten för digital förvaltning

Socialstyrelsen

Post- och telestyrelsen

Utredningen om säkrare tillgång till läkemedel (S 2025:07)

Sveriges Apoteksförening

Sveriges Kommuner och Regioner